

Meditatie bij de eerste Advent 1998

Genesis 37

Gemeente van Jezus onze Heer,

Het verhaal van Jozef in de put. We hebben het er vandaag over. We hebben het helemaal gelezen. Het klinkt ons waarschijnlijk bekend in de oren, wat er allemaal gebeurt in dit verhaal. En we hoorden weer dat er verschrikkelijk veel mis gaat tussen broers, we horen van het verdriet dat een oude vader wordt aangedaan.

Maar vandaag Eerste Advent wil ik het niet hebben over dat verdriet. Ook omdat vandaag een kind gedoopt is in ons midden, daarom wil ik het niet hebben over het verdriet.

De preek gaat vandaag over hartstocht en verlangen.

De hartstocht van het leven en het verlangen naar God.

Want vandaag zetten we de eerste stap naar het feest van het licht.

Als je dit verhaal leest dan kun je alleen maar tot de conclusie komen dat hier veel wordt geschipperd en dat er maar weinig recht door zee wordt gegaan. Er zijn veel halve plannen en hele leugens in dit verhaal, en maar weinig hartstocht. Er wordt veel gegokt in dit verhaal maar er is maar weinig toekomstvisie.

In veel opzichten is het een uitzonderlijk goed opgebouwd verhaal, het wordt mooi verteld, we krijgen goed zicht op de personages die erin een rol spelen. En ook de attributen spelen een belangrijke rol. Op dit moment zijn de kinderen bezig om de mantel van Jozef mooi te maken. En als je in dit verhaal die mantel in het oog houdt, dan begrijp je ook het verhaal, en de moraal ervan.

Om de hartstocht en het verlangen te ontdekken moet ik eerst nog kort het verhaal toelichten. Waarschijnlijk hoort u dan toch details die u eerder niet opgevallen waren.

Het pronkgewaad van Jozef is hem gegeven door zijn vader Jakob. Diezelfde Jakob weet je nog, die de zegen van zijn vader had gestolen; Jakob had ook geen schone lei.

Maar in ieder geval. Jakob is zo blij met deze zoon Jozef, het is een hele mooie jongen, en er wordt wel gedacht, dat Jakob bij het zien van Jozef altijd aan zijn mooie vrouw Rachel moest denken, die zo tragisch was gestorven.

Maar goed, vader Jakob is zo blij met deze zoon, dat hij voor hem een pronkgewaad laat maken, van de eerste orde. Hier wordt meteen het kwaad geboren tussen de broers. Want die zijn natuurlijk stikjalours.

Om deze schone Jozef in zijn mooie mantel ontstaat op familie-schaal een haat en jalouzie geschiedenis, die tot op de dag van vandaag voortduurt. En op volkeren-schaal ontstaat de eeuwenoude vernietigingsdrang van de uitzonderlijke weg van het joodse volk.

De gevolgen daarvan voelen we nu nog in de wereld.

Jozef is het lievelingetje van zijn vader, maar Jozef is ook nog maar een puber. Er wordt immers verteld dat hij zeventien jaar jong is. Misschien volgens de regels van de Tora dan

wel volwassen, maar in werkelijkheid is een jongen van zeventien natuurlijk nog lang niet volwassen. Jongens van zeventien dat zijn dromers. Ze staan op de grens van kind en volwassene, en ze gaan af op wat ze voelen en minder op hun verstand. Ze nemen het leven zoals het is ze dromen over een toekomst waar ze nog helemaal geen zicht op hebben. Jongens van zeventien hebben gelukkig meestal de bitterheid van het leven nog niet hoeven proeven.

Zeventien jaar is Jozef. En deze over het paard getilde puber krijgt de jalouzie van zijn broers over zich heen. Als zeventienjarige verteld hij verrukt van de dromen die hij heeft, zich van geen kwaad bewust. Maar in die dromen is hijzelf het stralende middelpunt. Dat is natuurlijk olie op het vuur bij de broers.

En net als iedere andere puber is ook Jozef geen lievertje. Hij vertelt zijn vader over de dingen die zijn oudere broers uitspoken. Hij is een klikspaan. Nog meer olie op het vuur.

En de haat laait zo hoog op dat de broers in een opwelling besluiten om Jozef te doden, zodat ze voorged van hem af zijn. Een regelrechte wraakactie. Kain en Abel op herhaling. En het schipperen gaat maar door.

De oudste zoon Ruben krijgt lucht van de plannen van de broers en probeert als oudste zoon nog te redden wat er te redden valt. Hij probeert de moord te voorkomen, hij zegt, je moet geen bloed laten vloeien. Maar deze eerstgeborene durft ook niet recht door zee te gaan, dan had hij wel voluit de plannen van zijn broers afgewezen. Nee, Ruben gokt erop, dat Jozef wel weer veilig naar huis terug zal keren.

En het geschipper gaat door. De broers gooien Jozef in een droge put, in de hoop dat ie daar vanzelf dood zal gaan. En als voorbijtrekkende nomaden de kleine Jozef willen kopen slaan ze dat ook niet af, beter nog. Het beste wat je van al dit gehannes en geschipper kunt zeggen is, dat er hier en daar een sprankje moreel besef is, maar voor de rest is het een tragedie van de eerste orde.

En dit gehannes bewijst ook de stelling, dat als je niet geheel voor je zaak staat, je die zaak zult verliezen.

En dan komen we langzaamaan bij de hartstocht van deze tragische geschiedenis.

Want de Torah vertelt niet slecht wat Israël overkwam en deed, nee de Torah legt ook de zenuwen bloot van die geschiedenis.

Hier raken we aan de hartstocht van God, die in dit hoofdstuk niet voorkomt. De hartstocht van God is, dat God blijft zoeken naar echte mensen van geloof en verlangen. Gods hartstocht zien we in dit bijbelgedeelte. God vraagt: Zou het kunnen zijn, dat er onder al dat wrakhout nog enig groen te vinden is? Zouden er onder al die wispelturige en schipperende mensen ook nog mensen zijn die verantwoording durven nemen voor hun hele leven?

Zijn er nog mensen die recht door zee in het leven staan, die het op belangrijke momenten niet op een akkordje gooien, mensen uit éve'n stuk, mensen die niet alleen verantwoordelijkheid nemen voor wat ze zelf hebben bereikt, maar mensen die verantwoordelijkheid durven nemen voor het hele leven, met alles erop en eraan? Zijn die mensen er nog, dat is

de hartstochtelijke vraag van God.

Het is dezelfde hartstocht die we horen in de vraag uit het tweede testament: Als de Heer terugkomt, zal Hij dan geloof vinden op de aarde?

Het is zelfs zo dat ik een beetje ga verlangen naar Gods machtige daden, als ik het geschipper en gehannes in de samenleving zie en hoor. Kijkend naar dit geschipper zou je zeggen: De toekomst moet wel van buiten komen, want als God het van ons moet hebben...

Toch blijft God hartstochtelijk zoeken naar zijn mensenkinderen. Om het bloedvergieten te voorkomen, om het verdriet voor te zijn. God wil het leven maken zoals het in den beginne was, als een prachtig pronkgewaad, en niet als een kapotgescheurd kleed, besmeurd met het bloed van een dier.

Ja, die mantel van Jozef, dat is de hele schepping, dat is ons hele mooie leven, van God gegeven en gekregen, het leven dat aan onze liefde en zorg wordt toevertrouwd, zoals een kind. En dat mooie leven is in Gods ogen zeer de moeite waard; Hij blijft trouw.

En van ons vraagt de Schrift zo mogelijk een houding van echtheid, eerlijkheid, recht door zee en zo weinig mogelijk geschipper, zo weinig mogelijk deeltjes, zo weinig mogelijk halfslachtigheid. Kortom God verlangt naar onze hartstocht om het hele leven voor onze verantwoording te nemen.

Ik zou hier zeer diep op in kunnen gaan. Want dit betekent, dat je ook de volle verantwoording durft te nemen voor wat er misgaat, en voor wat er pijn doet, en niet allene maar verantwoording voor de mooie en geslaagde dingen van het leven. Maar ik beperk mij niet tot de hoofdsom. En ieder mag persoonlijk daarvan werk maken.

De hoofdsom is Gods verlangen naar echte mensen, die hun bestaan en hun samenleven recht in de ogen durven zien, en die het leven leven, en het niet uit de weg gaan. En hoe kunnen wij dat? Dat kunnen wij alleen maar omdat God ons een land belooft, dat net zo mooi is als het pronkgewaad van Jozef.

De Schrift zegt vandaag, eerst advent: Land in zicht. Land van belofte. Land van God. Koninkrijk. Hoe je het ook wilt noemen. Land in zicht. En mens, als je daar naar toe wilt reizen, dan moeten hartstocht en verlangen je drijven. Niet erop gokken dat je er wel zult komen. Niet de zegen stelen en je zoon tot in de grond toe verwennen. Niet je ziel verkopen aan de duivel, maar de hartstocht hervinden van je geloof en van je leven. Hartstocht die wil antwoorden op Gods hartstochtelijk zoeken naar enig groen tussen al het dorre hout.

Mensen uit een stuk willen zijn, ook in het geloof. Dat betekent niet, allemaal de hoofden dezelfde kant uit, nee, het betekent vertrouwen in je eigen geloof, en respect voor het geloof van de ander. Het betekent overgave aan God, en tegelijk liefde voor wie op je weg komt.

In het doopformulier staat één regel die aansluiting geeft bij de lezing uit Genesis. Er staat: Voor Israël was het ondenkbaar de kinderen achter te laten in Egypte,

het land van duisternis en slavernij.

Jozef zal uiteindelijk tot zegen worden voor Israël. Maar de weg naar zegen is soms een harde leerschool. In de komende weken zullen we Jozef blijven volgen. We zullen zien dat hij trouw blijft aan zijn verlangen. Zelfs in gevangenschap en uitzichtsloosheid blijft de hartstocht zijn drijfveer.

Ja, met hartstocht mogen we vandaag die eerste stap zetten naar het licht. Een messiaanse tijd zal aanbreken, maar dat gaat niet zonder weeën. Nooit heeft Jozef eraan getwijfeld, dat Hij in Gods oog is. Gods oog is nooit van ons af, gemeente.

Gods oog is nooit af van onze kinderen.
Gods oog is nooit af van Lotte Susan.
Gods oog is nooit af van Sake en Carin.
Omdat God hartstochtelijk blijft zoeken naar echte mensen, naar recht door zee mensen, naar diep gelovige mensen, die een nieuwe tijd, een nieuwe hemel verwachten, en die zonder angst tegemoet gaan.

De hartstocht van Jakob dat is dat hij zo verrukt is van Jozef, dat hij dat mooie gewaad laat maken voor hem. Dat is ware hartstocht.
De hartstocht van Ruben, de oudste zoon is dat hij zich bewust was van zijn verantwoordelijkheid.
De hartstocht van Jozef zal straks blijken in Egypte, als hij iets volwassener is geworden. Dan zal hij de trouw en liefde van God aan den lijve gaan voelen.
Die God die hem wil behoeden voor de fouten van zijn broers.
Die God die Jozef wil behoeden voor de fouten van zijn vaderen.

Pas wanneer we naar Egypte zijn verkocht, zullen we als gemeente een beetje zicht krijgen op de toekomst.

Ik wil proberen af te sluiten en samen te vatten.
Maar ik kan me indenken dat de preek vandaag weer veel oproept, om over door te praten.
Ik wil afsluiten door de aandacht weer te richten op die mantel van Jozef.

Die mantel zal Jozef nog een keer in de put brengen. Na een avontuurtje zal hij zijn mantel achterlaten bij de vrouw van Potifar, de man die Jozef had opgekocht.

Maar verderop zal deze zelfde Jozef gekleed worden met de mantel der majesteit, wanneer hij onderkoning wordt in Egypte.

En gaandeweg in deze weken van Advent zullen we ontdekken, dat het uiterlijke kled slechts een symbool is. Het doopkled van de zuigeling is slechts een symbool voor de reinheid in God. Het uiterlijke kled is slechts het symbool van ons innerlijk leven.

Dat wij van binnen bekleed zullen worden met alle gaven van God.
Dat onze dromen, onze gelovige verlangens, onze ziel, gericht zullen zijn op God.

Ik hoop dat wij met innerlijke, gelovige hartstocht in het leven kunnen staan.
En dat wensen we vooral toe aan Sake en Carin, de doopouders hier in ons midden.
Moge God jullie bekleden met liefde en trouw, om voor je kinderen een goede vader en moeder te zijn.

Iedere leeftijd heeft zijn moeiten en zijn charmes, dat zie je aan Jozef, en dat weet je van jezelf. Maar de begeleiding van je kinderen mag altijd als ondertoon hebben, dat er land in zicht is. Kinderen laten gelukkig niet gauw met zich schipperen. Veel leren we van hun echtheid en hun oprechtheid.

Ik wens jullie toe dat je als gezin het hele leven leeft, onder Gods hoede, op weg naar het nieuwe land. Dat zijn grote woorden, maar we mogen eruit leven.

Gemeente, laten we verder gaan in het leven als mensen uit één stuk, met hartstocht voor God, en altijd met de hoopvolle ondertoon: Land in zicht!

AMEN